

The Project Gutenberg eBook of Erdély hegyei közt, by László Tompa

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Erdély hegyei közt

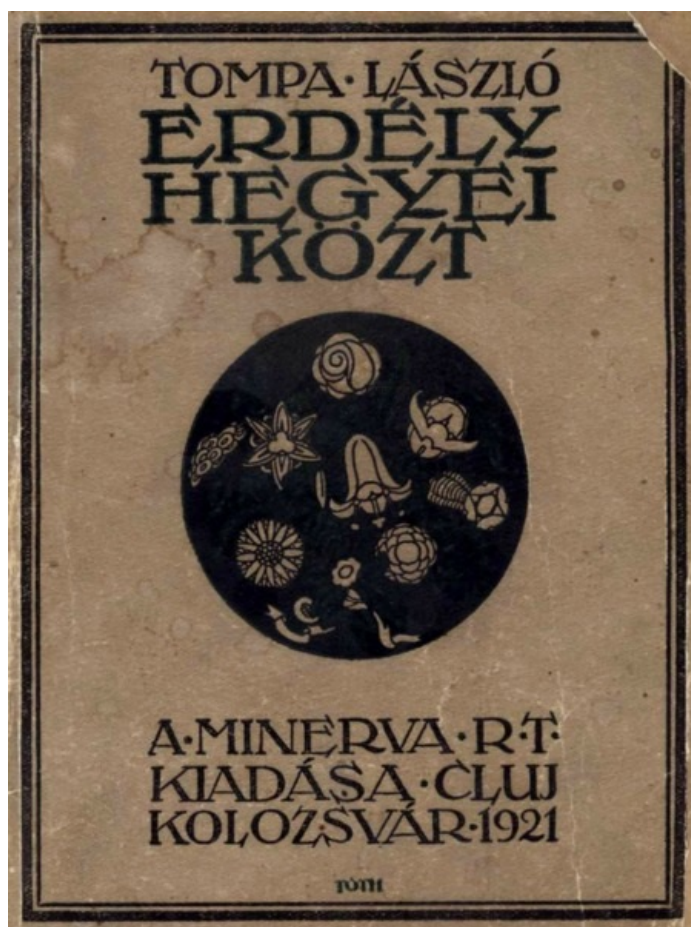
Author: László Tompa

Release date: April 14, 2012 [EBook #39450]

Language: Hungarian

Credits: Produced by Albert László (This file was produced from text and images generously made available by Hungarian Electronic Library/Scientific Library of Székelyudvarhely.)

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ERDÉLY HEGYEI KÖZT ***

TOMPA LÁSZLÓ ERDÉLY HEGYEI KÖZT

Cluj-Kolozsvár

„Minerva” Irodalmi és Nyomdai Műintézet Rt.

Színi Lajosnak.

Rejtve lelkem rejtekébe,
Öreg-öreg fűz tövébe
Kincsek-kincse van elásva.
Nagy, fekete kutya őrzi.

Senki meg ne kapja, lássa,
Csak, aki a *szót* kimondva
- Óráját is eltalálva! -
A varázst le tudja győzni.

Kincskereső vágya, szomja
Vajjon vet-e lelket erre?
S vajjon mikor vet, ha még vet?
Mулnak hamar szakok, évek - -
De csak baglyok, denevérek
Surrognak a holdvilágnál,
Melynek fényén mohos fám áll.

-4-

Mулnak hamar szakok, évek - -
Fent elúszik egy-egy felhő.
De más erre senkisésem jó.
S minden évvel mind alábbra
Hajlik a fűz egy-egy ága.
Ha lombjával holdfény játszik:
Már-már gyászfűz gyanánt látszik.
Lent a kincs meg elfeledve,
Csak kallódik, pusztul egyre.
Talán soha ritka fénye
Nem vetődik föld színére,
- Úgy múlik el, meg se látva -
Míg ügyet rá senkisésem vet,
Hogy az ami rejtve senyedvt:
Koporsó, vagy kincses-láda?!

TAVASZI ÁRADÁSKOR.

-5-

SZÁNKÁZÁS.

Beh friss a hó, beh friss az arcod!
De félre is ma, lelki harcok!
Ma csak suhanjon könnyű szánunk.
Csin, csin, csörögve cseng a csengő - -
Mindenkinek ma jót kívánunk.

Ahogy futunk: az utcaszélről
Ránk mind a hány szem visszatérül.
Sőt mind tovább, a kandiság nő!
Csin, csin, ujjongva cseng a csengő -
Te vagy a legszebb, a királynő.

Csin... suhanunk, a füрге szán most
Im, hátrahagyta már a várost.
Előnkbe tág sik hava tárul.
Csin, csin, merengve cseng a csengő -
Vágyunk is immár szebb szakán túl.

Csin, csupa hó fenn és a föld lenn,
Pár varju tarlóz csak a ködben.
Egyébként fehér berek és rét.
Csin, csin, borongva cseng a csengő -
Bús is talán e sok fehérség...

-8-

Hó húll, hideg van, mintha fáznál.
Jobb, úgy-e, vissza, szép virágszál?
E táj sorsunk valódi tükre...
Csin, csin, fagyosan cseng a csengő,

TAVASZI ÁRADÁSKOR.

A nap a vizek bilincset megoldta.
Zavaros ár jó, partokhoz csapódva.
A fönti hegyek minden téli szennye
Itt rohan el most örvényben kerengve.
Talán áldássá lesz még valahol - - -

S ha rombolás is a rendeltetése:
Romboljon, zúzzon, egy percet se késve.
Míg dűhe szét a lankákon elárad,
Többé nem érzi feszülón a vágyat,
Mely megláncoltan zaklathatta rég!

Beh, zord bilincs is, melyet ránk a tél vet:
Mégfagyott mozgás, élettelen élet!
Most csak rohanj hát, folyó, szabadulván.
Zuditsa széjjel erejét a hullám:
Ami csak erő: zugjon szabadon!

A mi csak erő: tengerré dagadjon.
Fullasztó rabság láncán ne maradjon.
Jaj, mert szomorubb végzet, mint akármi:
Erőnket tudva, béklyós csendbe várni,
Egy percre, mely tán sohse jó felénk.

-10-

Rád, elhivottra, várnak messze harcok,
Szavad, döbbentve, mérföldekre harsog.
Célnak futsz, mig én cél hijján henyélvén,
Most riadt szívvel állok partod élén.
S im, kart lendítve, meg is áldalak:

Menj, mint a nyíl zúgjt titkos távolokba.
Áldást hozón, vagy rombolón, de hatva.
Vigan vidd terhét öröknek, mulónak.
S vidd éltemet is, kis papírhajómat,
Ne vesztegeljen zátonyon tovább - - -

-11-

SZELID KIVÁNSÁG.

Azt szeretném, ha nekem zongoráznál,
Akármit, csak hogy hangok érjenek,
Melyek zengése kezdetől ered,
Mig szívem reszket, mint szélben a nádszál.

Tedd mind elém, amennyi régi fénykép
Mutatja multad bármi kis nyomát,
Hogy lelke fölött siklathassam át
Gyermekkorod derűjét, égi fényét.

Akkor is, tudom, kedves lehetett
Vidám szemed, a csacska, gondtalan száj!
Oh, tőlem egy szót, mosolyt most se sajnálj.

Bár e morzsák pótolják énedet.
Ugyis: két karom *egészben*, amint vagy,
Szegény szívemre sohasem szoríthat - -

-12-

HALOTT KÖLTŐK...

Halott költők porából olykor
Nagy kelyhü virágok kinőnek.
Rég elfelejtett siri hantok
Megérik szelét szebb időknek.

Könyvtárszobák hűs, dohos éjén
Nap gyúl cikázó sugarakból.
Egy könyv kitarul és a sok rim
Tűzet csillogtat, mint aranybor.

Szét a világba, friss erővel,
Kiszáll a nemes, ritka mámor.
Szomjan sovárgó szivek isznak
A tiszta kéjek italából.

Mindenki sejti: csoda titkok
Mélysege fölött lép a lába - -
S éjfélkor egy bús, glóriás fej
Benéz egy fehér lányszobába.

-13-

A HADNAGY.

Ma délután, ugy öt-hat óra tájt
A halott hadnagy halkán megjelent.
A hadnagy, aki nemrég idebent
Épp e szobában ölte meg magát.

Ferdén lekonyult bolond, nagy feje.
De befelé csak egyre kacagott.
Soha még egy ily vidám hadnagyot!
Kacagtam én is veszettül vele.

Mutatta csendben pirosuló sebét:
Im, ide nézz e pici lyukra, rám!
Nincs - hidd el - itt, nincs semmi bús talány,
Kétség, hogy ezzel meg ne fejtenéd.

Szólt, s szalutálva tovatűnt megint.
Ám én tudom, hogy ő még visszatér.
Éjjel, sőt majd, ha szinte gyújt a dél,
Föl-fölkeres még és fejével int.

-14-

Számomra lényem nem lesz már titok.
Lelkembe szívom elszánt szellemét.
Előle többé bűvölet se véd.
S üt óra majd, hogy egyszer hívni fog.

S nincs végre mindig rettegés velünk!
Mehajtom én is görnyedt hátamat.
Karjába karom tétován akad,
S a balfenéken tova lépdélünk - - -

-15-

TÜKÖRBE-NÉZÉS ALKONYODÁSKOR.

Mint csöndes csónak, sik vizen bolyongván
Sötét szobából, sik tükörlapon
Előlebeg bús arcom, alakom.

E test, ez arc már nem is él -: halott tán?
Másmat szinte meg sem ismerem.
Más is minden oly titkos, nesztelen.
Csak - altatót - az alkonyat dalol,
S egy hegedű sir halkán valahol.

Én tovasikló, szűkös életem!
Tán sohasem is voltál igaz-élet?
S szemem hasztalan leste, merre mélyebb:
Csalatva bolygott álmovizeken.
Talán - amelyek most is körülállnak -
A kinok, vágyak sem mások, csak árnyak.
S így magam is csak önárnyam vagyok,
Vetítve rejtett síkból ide-átra,
Mint földi tóra futó felleg árnya.

-16-

Pislog a tűz... a sötétség nagyobb!
Megg pattant húron elhal a zene - -
Ha tovalendül élet-álmodásom,
Hová szakad be kóbor üteme?
Lábam nyomát is elkuszálja más nyom?
S mint bosszus művész vétett vonalat:
Eltüntet a sors néhány perc alatt?
Vagy aki voltam: lényem lelkes lelkét
Megőrzi bűvös tükrében az emlék,
Hogy taván ringva néha visszajárjak
Majd valamelyik élőbb unokámnak? - -

-17-

ÓLMOS, SZŰK TÉRBEN.

Véres robotban, félelmek között,
A lelkem sokszor falnak ütközött.

Mint békát nagy kő, mit ráhajítok:
Kényszerű sorsom úgy lelapított.

Ólmos, szűk térben fullad a tüdőm.
Szentebb dologra, dalra nincs időm.

... Ám áttöri még fejem a tetőt,
S szabaddá szállok virradat előtt!

Bús lelke ott fenn új dalra derül.
S száll, száll a fényben, félelmetlenül!

ALKONYAT FALUN.

A réti tájon át a szender,
Mint balzsamkertek szaga fű.
A fák közt fátylat húzva leng el.
Álomba lankad a falu.

Feketén ing egy árva tar galy.
Szivem is csupa könny s magány.
Fent felleghabon biztos karral,
A halál evez csonakán - - -

NOÉMI SENKI SZIGETÉN.

Elborult fényü, rideg éjjelemben
Messzünnen még egy kis mécs belelángol.
Bús lélekvesztőn küzködő felé
Hívó szigetke rémlik fel az árból.

Valaha rég, vad viharok fokánál,
Hányatva vágyak perzselő szelében,
Egy percre sorsom sorsodhoz sodort,
Azóta jaj, beh más vizekre tértem.

Ám az emléked veszélyek között is,
- Melyeket rossz szél, balsors zúditott rám -
Velem volt mindig talizmán gyanánt,
Örvények mélyén, bős hullámok ormán,

A sors dűhét még eltökélten állom,
S hogy hajóm hátát bórák bögve szántsák.
De már tudom, bár meg se rezzenek,
Hogy bátorságom csak halálraszántáság.

S már nem tudok célt, melyet bizonyosnak
Láttatna még egy ki nem hunyt reményem.
Valahány eddig fel-feltündökölt:
Mind-mind el is tűnt parttalan vak éjben.

Igy csillag nélkül egem egyre zordabb,
S fenyegetőbbek szelek, vízhatárok.
Rád-rádgondolva csak hányattatom,
Amerre hátán a haragos ár dob.

Vitorlám rongy. Már magam is ziláltan
Azt nézem csupán, hogy kell partot érni.
... Ha tán egy hullám végre partra lök majd:
A sziget élén vársz-e rám, Noémi?

A HALÁSZ ÉS A SZELLEM.

Antalfy Endrének, az
Ezeregy éjszaka tudós és
művész fordítójának.

Bár időmből egy perc se boldog,
Lelkemet, gyásznak fátylaképpen,
Nem lengetem meg minden lépten:
Nemesebb gyász a rejtve hordott!

Csak néha jönnek komor álmok,
Melyeket jölzáró palackba -:
Egy-egy versembe befalazva,
Az idők árjába bocsátok.

Majd akadgat sorsszerű kéz,
Mely olykor egyet kihalászva,
Terhétől döbben, futni kész!

De már késő! A pecsét enged,
Búm feltör, égre száll s uszálya
Ugy csüng alá, mint sűrű felleg!

DAC.

Ha te nem - inkább más se zárja
Szivére szívem szűz szerelmét.
Legyen, mint puszták rőt kopárja,
Mi bennem üdvről álom, emlék.

Mint falevél, mit őszi szél hajt
Ezer társával egy halomba:
Magam is muljak el s a tél majd
Hullassa leplét bús nyomomra.

Rim szárnya szerte hirt ne hordjon,
Hogy egykor érted éltem, égtem:
Enyészen az is rejtve zordon
Szívem halálos börtönében.

S amig így minden vágy belém hal:
Bús kéj hat át e pusztulásban,
Hogy ezalatt a magaméval
Emléked sirját is megástam!

BUCSUZÁS.

Rőt reggelen, vad, őszes éjen
- Mint pernyés lobu lángvihar -
Egy rémes érzés rám fuvall.

Majd, mint gyermek, kit éjbe, hóba
Tettek ki gonosz emberek:
A lelke fázva didereg.

S vacogva lázban, égve fagy közt,
Egy tudat ér a szívemig:
Kis időm futva letelik.

Itt hagyok űzve, bukva mindent
- Mikért szíven se szurna vád -
És itt a legtűrőbb anyát.

Anyám, te türtél annyi évet,
Hogy legyen értük pár napom.
Ezeket én meg nem kapom.

Rám már a végzet szele zúdul,
Sziszegve kúszik éjjele.
Éjem mind vele van tele.

Mulásom annyi zajt sem üt majd,
Mintha a szél egyszerre csak
Egy ajtót hangosan becsap - -

IDEGEN FALUSI FOGADÓBAN.

- Téli fantázia. -

Friss hóval ébredt fehér hajnalon
Felébredek; mily furcsa minden itt!
A nippék, a pár könyv az asztalon
S a ló, mely im-most ott kívül nyerit.
Szobám hidege lassacskán hevül.
Mily szép itt lennem ismeretlenül.
Mint titkon megszállt fejedelmi vendég,
Ki, mig alitnák, máris tovament rég.

A bolt előtt a bámész csőcselék,
Tán most épp rólam folytat szócserét.
Van, aki látta - távol eb csaholt,

S a fák fölött épp felötlött a hold –:
Két ordas jött ki s ott a rengetegnek
Szélén vonítva, hosszasan kerengett:
Tán velem jöttek, mint kíséretem.
Velük magamat én őriztetem.

Oh kincses ölü mély ár, babona!
Már engem is visz medred ősi sodra.
Bús lelkem rajta pehelyként forogva.
Halk ájulatban sodródik tova!
Már látom is: ki fel nem fedve jöttem,
Titkon is megyek, majd, ha szánra szállok.
Előttem sejtés csilló selyme szállong,
S szánam csilingel csak a téli csöndben.
Megyünk; nagy erdőn át a zuzmarás fák
Vén válluk terhét rám sóhajtva rázzák.

-25-

Majd meg kitárul messze lent a sik,
Körül a halk hó mindenütt esik.
S én elnyújtózva, prémelek közt, henyén,
Tudván tudom, itt minden enyém:
A roppant erdők és a törpe házak,
Melyek közt köszönt a muzsik-alázat!
S így elém addig tólúl képre-kép,
Míg Moszkva vár, mint urát, hercegét.
Már messziről zúg valamennyi tornya.
A tanács elém kijön a kapukhoz:
Kenyérrel, sóval üdvözölni; futkos
A tömeg, cseng-bong a sok fürge trojka.
S én megpihenni palotámba térek.

De már sok ezer lángja gyúl az éjnek.
Hódolni pompát ragyogtatva vár
A sok ünnepség: nők, opera, bál – –
Tündéri fénylést tükröznek a termek
– Ámultan állnál ottan, mint a gyermek –
S mindent, mi száz dús szépséget kínál:
Még szebbé lát egy uj Zichy Mihály;
Ha meg merengni vágyom; tétován,
Csájkowszki zokog fel a zongorán.
Úr-voltom kéjét ajzott szívvél érzem
S hogy tőlem semmi jót se tilt lakat.
Életem: élet, enyém vagy egészen!
Lelkem nyüögőktől ujjongón szabad.

-26-

Szabad – kopognak. Ejh, szabad no! Tessék! –
Rekedt köhentés: a fiakkeres.
A várást unván, engemet keres.
Igaz is bizony, vár a kötelesség!...
Míg henye vágyak muzsikája csalt,
El is feledtem az unt hivatalt.
Pedig e nap is rak rám terheket még.
No, rozzant szán, gyü, gyerünk: rút robot
Karjába vár, mint örökös rabot.
S nem hagy, míg onnan a halál ki nem tép.
Hogy tovább gyózzuk, jó lesz hát vigyáznunk,
Nehogy az útban meghülésig fázzunk!

AZ ALKONY FELELETE.

-27-

KISVÁROSI SÁROS UTCÁKON.

-28-

-29-

November esti hűs esőnek
Csapzón csepergő könnypatakja,
Keskeny, kis utcák sár-csatakja,
Hol keressem ma volt erőmet?

Tán lehullott az is e sárba,
Vagy fölösont a szennyes égre?
S már minden nyárnak itt a vége,

Már minden álom dőre, kába?

Itt úgy lefog és fojt ma minden!
E szűkre szorult szürke házak
Zord örökül mind rám vigyáznak.
Kijutok-e még egyszer innen?

Ha szabad élet lenne társam,
Mező tág síkja, fénnel, árnnyal,
Vagy nagy városban harc, pogány zaj,
Mely ingerel, hogy túlkiáltsam.

Itt csak lecsügged lelkem szárnya -
Egy-egy folt olykor megcsillámlik.
Közelve s látom: látszat ámit.
A fény már el is halt a sárba.

ÖREG FAUN.

Öreg faun, a szivedet még
Meg-meglegyintik lágy kacsók.
S átlobban agyadon az emlék:
Mily mézes volt a nympa-csók.

Ajkad gonosz mosolyra torzul.
S lehunyva könnyes szemedet,
Vig képek raja lep meg órvul.
Dús keblek hava hiteget.

Ligetet látsz; fák közt - mesés hely -
Nympák bokáznak, Pán zenél.
S te lesből, szilaj szökkenéssel,
Csinyt úzni köztük termenél.

Megkergetvén a pajkosabbját
- Mind úgy oson, mint fürge nyest -
A legszebb szókét elragadnád,
Hogy cirogasd s kegyére less.

De jaj, hová vitt a merész hév?
Csalárdságot sugott a nád.
Ha mostan egy sik tóba néznél:
Torz vén fej fintorogna rád.

Melyik nympának tetszenél te?
Hevedre fittyet hányna mind.
Sóhajodat csak bizd a szélre,
Ha még új vágy okozna kint.

Menj, ülj egy forrás friss fejéhez.
Nézd sirva, hogy kel a patak.
Sírj és nézz, amíg körül éj lesz,
S hab és könny hozzád feldagad - - -

ILY DOLGOK KÖZT FOLYIK EL ÉLETÜNK

Keserves rabigába
Görbesztő, bús napok.
Melyek során hiába
Esdünk szebb holnapot.

Bomolni makacsul kész,
Nyútt, zaklatott ideg.
Zord, ököllé szorult kéz,
Mely magát sebzi meg.

Haszontalan sovárgás
Egy képzelte szív után.
Mely csupa fény, meg áldás,
S ha bűnk van, szánva szán.

Örökös vágy: pihenni.
De hajsza szüntelen.
Ezeken felül semmi,
Csak undor, küzdelem.

Így keserit, izenget,
Míg mellénk lép, megáll,
S elfuj, - mint szél a pelyhet -
A hatalmas halál!

-33-

A VÉNÜLŐ SALAMON KIRÁLY SZERELMES ÉNEKEIBŐL.

Szulámith, hajh, a te nagy ifjúságod,
Mint rózsák szirma pereg vén szívemre.
Szemed kacagó fénye drága penge,
Mellyel agyam bús rémeit levágod.

Napom helyett, mely már bukásnak indul,
Hajad korongja ragyog, mint arany nap.
Hogy sötétségben mostan se maradjak,
Az ifjúság tűzfényes napjain túl.

Ha szólsz: csevegő, friss habok locsolnak,
A lélek tőlük testemben föléled,
S vállam sem érzi batyuját a kornak.

Már csak körödben élet még az élet!
Oh, szeress, ringass, karjaidban ápolj,
S rejts el, védj meg a rámleső haláltól!

-34-

ŐSZI SIRALOM.

Ősz dere gyötri már a gyepfű selymét.
A nyár pompáját keresvén se lelnéd.

Hol kincse folyt, most mást alig ha látsz ott:
Pár árva kórót ropni kerge táncot.

Pár árva holló károg ott a ködben.
Föl-fölcsap egy, meg újra visszazökken.

S a fán borong el, fázva, félig ébren,
A sűrűsödve szisszenő sötétben.

Nem jó bolyongva járni most a tarlón:
Mindent enyészni látnál ott ma gyarlón.

Jobb most szobádban ülni melegedve,
Békés derüvel nézvén életedre.

Jobb: kályha mellett ülni órahosszat,
Míg lelked elmúlt dolgokon motozgat.

-35-

Mig révedezve babrálatsz a tüzzel:
Meleget áraszt rád egy régi tűzhely.

De jaj, hová bujssz, vackot hol találsz, hol?
Ha *belül* érzed, hogy vacogva fázol?

S nincs semmid, ami tövisként ne tépne:
Se mult öröme, sem jövőd reménye?

-36-

BOCSÁNAT NÉLKÜL.

Már megbocsátni sem tudnék neked!
A megbocsátás királyi ajándék -
Ám adakozni hasztalan kívánnék,
Ha nincsen már egy fityingem se meg.

Sokszor zsaroltad gyöngeségemet,
Bizván talán, hogy úgy is móka, játék
Mind a sok szó, mely vádat-vádra rád mért:
Most munkált sorsod beteljesedett.

Most megroskadsz, hogy még sem ezt akartad?
De - fölemelni: karom sincs ma már -
Szánalmam nyelve megbénítva hallgat.

Ha sirsz - én is csak sirhatok veled,
Hogy lelkünk régi fénye csupa sár,
S egy élten át bús harcunk szennye lep.

Gyallay Domokosnak.

Lemegy a nap...
Sugari még végig siklanak
Rajtam, amint a selymes füveken
Fekszem, hogy halott, vagy még eleven
Vagyok-e? Oh, ha meg kell halni ma!
Hol hát egy hang, egy kiáltás, ima,
Melyben utóbb bár ugy legyen jelen,
Mint elmerült nap aranyfellegen,
Mint parfümben, mely zeg-zugot betölt,
Egy régen elment aranyszőke hölgy.

Oh dalok, rimek most siessetek,
Megmenteni mind, amit szeretek,
Ugy adva nekik illő keretet,
Ahogy én láttam a sok földi dolgot.
- Legtöbbje bús volt, csak kevés mosolygott.

S a föld egyszerre megdöng valahol...
Nekem is gyorsabb lesz a szivverésem,
Béklyós erőim oldozódnak érzem.
Vonat sipol, épp erre zakatol.
Már mindjárt, mindjárt itt közel robog,
Majd akkor én rá gyorsan felkapok
S úgy vágtatok cél, siker, hír felé!
Nem oszlok szét nyom nélkül semmivé. - -

-38-

Nem-e? Im végsőt lobban már az alkony,
A vonatjait is megint messze hallom.
S míg tépelődve tovább heverek:
Szél támad s rám dob néhány levelet - -
Hervadtat, őszit. Ez a felelet...

-39-

MINT RÉGI SZOBRÁSZ...

Mint régi szobrász szép halott fiáról
Mintázta művét, melyről hír maradt:
Igy én is, - amig lelkem egyre gyászol -
Versekre vések halott vágyakat.

Pillámon még a bánat könnye repdes,
S már szemem újon nyilt csodákba lát,
Lesvén mohón, mint szépét a szerelmes:
Holt vágyak báját, rejtett vonalát.

S amit szemem lát, abból az anyagba
Kezem minden szebb formát belevés.
Igy él tovább, mint lelkem egy darabja,
Minden alig mult, újabb szenvedés.

E gyöngéd formák, apró, drága szobrok
Sok emlék-zúgot sorba töltenek.
Rajtuk motozva már el-elborongok:
Mi lesz, ha szívem többé nem temet?

Jaj, ha talán már csupa bútlan éj jó,
Csak holt formák közt szabad bolyganom.
De nem lesz többé, kit vesztinem: élő,
Több szép fiam, több drága bánatom.

-40-

VIRÁGZÓ FÁK ALATT.

Dús lombu fáim virággal tele
Hajolnak három gyermekemre le.

Galyakon át a fényes, drága nap
Fejükre villan, ahogy játszanak.

Oh most szemükbe minden tündököl!
Az egész föld egy édes, meleg öl.

Mindenki jó. Az élet vig tanya.
Játékos kedvet dehogyan rontana.

Fák lombja, kék ég - enyhe sátorul -
Fölébük védő gonddal domborul.

De jaj előlem nem rejt már a fátyol
Ennyit az élet zord ábrázatából.

Már látom, az ég tulsó peremén
Kis foltnyi homály torlódik henyén.

Az a homály - még talán dél se lesz -
Viharmadarak bolydult fészke lesz.

Felhők nyomulnak tolakodva, zordon
Haraggal fel a borult égi bolton.

Fa reccsen, ág hull, a hová csak ér
A fergeteg. A föld egy csatatér.

De minden vészen túl is megmarad
Az edzett ág, a szívós akarat.

Oh rátok is majd rohan fergeteg.
De ne rémitsen dúhe gyermekek!

Hadd hihessem: ha nem is védne fátok
- Erős hajtások - akkor is megálltok!

KÜNN.

Benn zongoráznak!
Engem sötét, bús fenyőfák alatt
Hús harmat áztat.
De jól van így!
Mig fehér fényel villanysugarak
Nyulnak ki ferdén a nyirkos homokra,
Csak magam járjak itt magamba rogyva.

Ők üljenek csak benn a fény alatt,
Mint fészük pelyhén pihés madarak.
Kis lelküket a nyájas, tág szobákban
Hangok hulláma hintáztassa lágyan.
A dal nekik csak mákony, lenge hinta.
Szelid szédület, melybe nincs veszély!
Hangzástól énjük már elandalítva:
Nem hat mélyebbre, gyilkos vágyba, kinba.
Schumann, Grieg lelke nekik nem beszél!
Nekik már azzal minden meg van oldva,
Ha tudják, mint megy át a dur a mollba.

A vergődések viharát nem érzik,
S hogy van perc, mikor a fűszál is vérzik,
És fojtó bura fölöttünk az ég.
Oh nők, nipppek, csak nevetgéljete benn.
Nem sejtve felhőt, ártalmas deret sem.
Nekem száz kinom dühödt lánggal ég!
Én már tudom, hogy lopakodva jár,
S mindent levág az öldöklő halál. - -

De csitt, a szájam mily csúf szókat ejt még.
Csak meg ne hallják. Mienk a verejték!
Mienk a gond, mely sohasem henyél.
Mienk a kerges jobbágyi tenyér:
Szolgálni, hölgyünk ha lovára hág!
Minket csap eső, minket húz az ág...

S a fenyők is rá mintha mondanák:
Ez bizony itt már csak így is marad!
Im kacaj csendül ott benn a falon túl.
Lépésem alatt az út megcsikordul,
S görnyedt árnyam surolja a falat - -

TENGER, TE NAGY...

Nagy Emmának.

Tenger, te nagy, ki messze zúgva terjedsz!

Most fájva folyton feléd vonz a vágyam;
Sodródni rajtad napfényes dagályban,
Dagadó kedvvel, melyet gond nem ernyeszt.

Ne mindig csak e zártkörű hegyek,
Melyek közt rabbá rögződik a lélek!
De habok hátán szegüljek a szélnek.
Majd kék partokról álmok intsenek.

Oh lelkem, lesz-e perc, mely ezt megadná?
Lendit-e láz még igazán szabaddá?
Vagy e vágyad is cselvetés csupán.

S úgy járhatsz, mint rab fenevad-király, ha
Résnek ront, mellyel durva gúny kínálja,
S véresre romlik óla rácsfalán - - -

ÉJJELI HAVAZÁSBAN.

Hó hull serényen, sűrű pelyhezéssel...
Kész kripta most a lombtalan berek:
Tanyát e tájon csak a csüggedés ver.

Bús bokrok alján árnyak rémlenek.
Halkan körülfon kétség és sötétség,
Lábam botolva félre tévelyeg.

Kis ablakokba távol enyhe mécs ég,
Áttüzve fényét fátylakon, ködön.
Mindez reménynek, célnak oly kevés még!

Feljük én is égve küzködöm.
Tüdőm zihál, a kin agyamba fájdul.
S egyszerre tép száz kegyetlen köröm.

Előttem itt-ott apró tarka láng gyúl,
Kis fintor ördög függén integet,
S hideg verejték ver ki már a láztul.

Szél hord havat meg bomlott rimeket.
Gartatva zúg át a kihalt fenyéren:
Tán engem is már végre betemet.

Itt roskadok le sápadtan, fehérén.
Szívem verése halkan elakad.
S hajnalra minden élni kél, csak én nem.

S ha nap röpit a földre nyilakat,
Rá vissza vig kép mosolyog föl innen:
Sik, szűz mezőség enyhült ég alatt.

Fák állnak itt-ott ezüstös karingben.
Kis nyájas órház. Varjak a havon...
S egy fa tövén a hó között övig benn:

Én. Hideg arcom csupa nyugalom.

TÜNŐ SZÉPSÉGEK KERGETŐJE.

VIHARFELHŐK ALATT.

Walter Gyulának.

Olykor erre zúgva jönnek,
Hömpölyögnek
Vésszel vemhes fellegek.
Még csak egy perc és zihálva
Már az ég s föld szent csatája
Szakad egybe komoran.

Futva búvik állat, ember,

S döbbenettel
Néz a súlyos égre föl:
Áldás kél-e végre lassan,
Vagy - amig vad tüze harsan -
Ártó vihar zúg le majd?

Most a dermedt borzadásnak
Csöndjibe gyors villanás csap,
Harsonázva reccsenő.
Míntha fentről a hegyekből
Óriás-had
Iramlana bomlott hajjal,
Őrült lárma közt elő.

Hajlong a fák koronája.
Hangosabb a nők imája - -
S ekkor - - ennyi - - nincs tovább!
Hirtelen az ég haragja
Elharapja
Saját mérge szigonyát.

Rájuk fönti fagy lehelt-e?
Megmeredt a felhők rendje.
Az okát ki tudja: mi?
Majd mozdulnak, s terjedve
Napnyugatra, napkeletre:
Elkezdenek oszlani.

Darabig még nyom az égbolt.
A levegő kénzajos.
S olykor itt-ott - de már messze! -
Rekedt hangját megeresztve,
Egy-egy felhő morgadoz.

De sötétig
Az is elhal, elenyészik.
Éjnek sem jó csillaga!
Csak időnkint, bús varázssal,
Lidércfényes lobbanással
Gyul ki még az éjszaka!

ERDÉLYI ÁRNYÉK, ERDÉLYI BÁNAT.

Én szűk hazám, nincs hegy nélküli tájad!
Minden mezőt hegy zár be kereken.
Alighogy a nap délutánra bágyad:
Árnyék vetődik át a völgyeken.

Lelkemben is egy most mult éj után még
Alighogy fénnel új hit ébredsz:
Feltólul mindjárt egy gond, bánat-árnyék,
S mindent beburkol, megint este lesz - -

VIRRASZTÁS.

Mily hosszú már e bánat-éjszaka!
Mint két halott szem, úgy mered be, néz rám
Fülledt szobám két konok ablaka.

Derül-e fény ez éjre valaha?
Oh, jobb is lenne, ha sötét folyása
Már a halálba betorkollana!

GRIEG-MELÓDIÁKHOZ.

I.

Lágy ujjak érik s fájva, szakgatottan,
A húrok alvó búja fölsajog.
Zengésbe ömlő, tördelt futamokban
Nagy mélységekből ébredt sóhajok.

Grieg, éjszak szkaldja, komoran borongva
Zeng, zúg, jajong a föltárt hangszeren.
Dala szélként fogózik bánatomba,

Mely gyászhajóként suhan el velem.

S egyszerre már a messze-fönti fjordok
Felhős egébe tűz a homlokom.
Bús, esti fénybe sirván én bolyongok,
Én állok ott, egy izzó fjeldfokon.

Nekem sir ott a szívem, délre vágyva,
(Vággyal, amely csak űzött emberé.)
Oh, bús-örök vágy, éjszak ősi vágya,
Déli tájak, tengerek felé!

II.

(Anitra tánca.)

S a nagy zenésszel Operencián túl
Ragad a láz. Csak egy-két pillanat:
S élém Szahara pusztasága tárul,
Ülvén egy árnyas pálmatorzs alatt.

S im pálma árnyán, bársonyos homokban
Táncos bokák igézőn pergenek – –
Anitra, jer, ne hagyj elveszni szomjan,
Csókod borával enyhítsd lelkemet.

Te nem is tudod, mennyit sirt utánad
Sok fájó vágyam, árva bánatom.
Sorstól kapott, szép, fényes koronámat
Hogy loptam tova hajszás útakon.

De már tikkasztó út után oázis
Nyugtat, s nyomomba sakál sem vonit – –
Anitra, tied szívem, s koronám is,
Csak így zenélj meg táncolj siromig.

S még mondanám. De közben este lett künt.
Az utolsó dal bent is most hal el – –
Fejem lelankad. Koronám is eltűnt.
S a szürke homály némán átölel.

UJ TAVASZ NYILADOZÁSÁN.

Szobám dér-fátylas ablakán kinézek:
A tavasz ismét nyüzsdül. Mit akar?
Hát nem lesz mindig a fák ága tar?
Fog ezután is sziveket igézet?

Lesz, aki gyülöl, lesz, aki szeret,
Oh tudat, melyet nem lehet kibírni!
Dús balzsamát az élet kertje hinti.
S megfér gyepén úgy ifju, mint öreg.

Csak neked nem hajt öröm-rúgy sehol már,
Szívem, vén koldus. Inkább verni szünj meg,
Sem hogy tudd éhen: mily sok a rakott tál.

S te szem, kit látás kaján sorsa büntet,
Inkább vakulj meg, mintsem télből nézzed,
Hogy nyári fényben más jár, heverészget.

MOZI-REKLÁM.

Pállott szag. Zsongás. Uri nők, inaskák – –
S elől fehéren ott feszül a vászon,
Hogy rajta mindjárt fény meg árny cikázzon.
... Bizony finomnak nem finom multság!

S bizony nem élet, s nem is mély művészet.
De kell e játék az elállt agyagnak.
Sok lankadt vágyra megint szárnyat aggat,
Hogy célra törni legyen mind-merészebb.

Akik előtt, hajh, mindig ott az árok,
S csak vágyani tudunk rózsás ligetekbe: –
Itt hájól alkony, őszi táj epedve,
S pompát is látunk, uri proletárok!

A hogy a filmek fonalán fonódik:
Vagyunk királyok, bölcsek, vig csavargók.
Életünk sokszor Tizsánál kanyargóbb.
Egy perc az égbe, más a földre lódit.

-56-

S ha már letörtünk, lábunk csupa por, szenny,
Tikkadtan csak egy korty után dadog szánk: -
A vászonról - a kelyhet nyujtva - hozzánk
Halkan leszáll a hüs-jó Henny Porten.

-57-

A PARTON.

Nyolcvankét éves nagybátyám, szegény,
A végsőt vivja. Látom a halál
Lehelletét szemének üvegén;
S meglankadok. De ő még ellenáll.
Ő a halállal bátran szembenéz.
Mig öccse lelkén félsz ül, mint penész.

Oh, mi védhet meg a halálfagy ellen?
Neki is ugyan mi ad még erőt,
Hogy megállhasson a Nagyúr előtt,
Anélkül, hogy szűkölni, sirni kelljen?
Mi lehet, nyitját meg nem lelhetem,
De oly valami, amim nincs nekem.
Tán egy, a multból ható fényes emlék
Sugara edzi acélosra lelkét?
Valami gőg, melyet a megfogyott
Ezer hold uri tudata hagyott.
Vagy keménysége tán a vén vadászé,
Ki halált maga is már sokszor osztott,
S most viszont ő is - rálelvén vadásza -
Célt áll szilárdul, s nem ejt panaszos szót.

-58-

De én szegény, jaj, soha nem vadásztam!
Mi lesz tehát, mi lelket önt belém,
Ha majd ott állok a part peremén,
Hogy a végtől ne borzadozva fázzam.
Mert nekem a vég nem vadász, nagyúr,
De szennyes ár lesz, mely felém nyomul,
Elleneszegni sok könyvem nem ér
Annyit se, mint egy kiálló gyökér.
(Ez ár, mindennél rohanóbb, mohóbb.)
Elkap s a rajtam átcsapó habokba
A sors utánam oly könnyel dobja
Pár versemet, mint sárga lombcsomót - -

-59-

A LISZTES BOHÓC ÉNEKEL.

Hódolat s kézcsók, szép kisasszonyok!
S szép urfiak, vig legyen éjszakátok!
Ti bizakodva most mind arra vártok,
Hogy okot nyujtsak hahotáznotok.

Hajhó! fejemre süveget csapok.
S tréfálkozom, fintort fintorra vágok.
Ne is sejtsétek, hogy a sorsom átok,
S belül a szivem csendesen zokog.

Arcom redőit liszt és gúny takarja,
Rigmust csattintva hajlok jobbra, balra.
Nincs célom más, csak a tetszésetek.

De mégis inkább fütty, szidalom érjen,
Mintsem - látván, hogy lassan hull a vérem -
Fölöttem szánakozni kezdjete.

-60-

ÉJSZAKI FÉNY, SARKVIDÉK.

Jégszirteivel, komor éjben
Nyult el a sark fagyos vidéke,
Hogy szép piros lob gyult az égen,
Csodás, delejes fényben égve.

A sark neszelt: Ez tán a nap lesz,

A bilincstörő fény, az áldott,
Melyről csak álmodott idáig,
De amelyet sohase látott.

S jég, hó alatt a sarki földben
Csirák vad bolydulása támadt.
De valamennyi fagyba dermedt.
Tavasza nincs a jégvilágnak.

Később a kedves csoda eltűnt.
- Fény volt, s ki tudna fényt követni? -
De már a sark rég bizonyos volt,
Hogy őt soha el nem felejtí.

TÜNŐ SZÉPSÉGEK KERGETŐJE.

Virágos réten, sokszor szótlanul
Nézem, amíg a nap nyugodni hull!
Sugarai még egyszer átölelnek -
De mig nekem is föllendül karom:
Már hasztalan, - az éj egészen ellep,
S a nap sehol; lebukott nyugaton.

Máskor csodásan kéklő ég alatt,
Hallok suhanni zengő hangokat.
De mig szívem a bűbájos zenéhez
Hangolódnék, hogy azt dobogja majd:
Már az is elmúlt, - csend és csüggedés vesz
Körül megint, s csak dadogom a dalt.

Igy: futó vizek, uszó fellegek
Lelkembe sokszor hívón intenek.
Mennék velük, de testem földi terhe
Lebéklyoz, rajta vágyam fennakad - -
Szólok nekik, de ők mit sem feelve,
Csak szállnak és nem értik szavamat.

Hát már ez soha másként nem lehet?
Előlem mindig minden elsiet.
Csak kapkodok, mint gyermek fény felé, mely
Rávillan, lopva, lengő lomb mögül.
Csalódva állok, mintha fegyverével
Hibáz a vadász, s a vad menekül.

Oh tűnő színek, elzengő dalok,
Nélkületek jobb is, ha meghalok!
Akitől minden szépség csak elillan:
Az élet annak ugy is oly szegény.
Már jobb is neki itélet-napiglan
Heverni egy békés sir fenekén!

Ott, tudom, édes megnyugvás fogad!
El nem zavarják minden álmodat -
Tikkasztó utra megpihen a vándor,
Akit csak bántott e rideg világ -
S mig ringatják szent ős-melódiák:
Tavaszkok jöttén a maga porából
Szívem bont mindig új szépségcsirát.

ANGYAL-VÁRÁS.

Jaj, zörög-e már az arany-dió?
Suhog-e szárny a megnyilt fényes égben?
Meglátjátok csak: angyal jó fehérben,
Hogy fácskát hozzon annak, aki jó.

Csak jönne már és hozna valamit.
A sok-sok minden helyett, amit évek
És kaján kezek elcsentek, cseréltek:
Arany-kulcsot, mely új csodákra nyit.

Egy imádságot, melytől újra szép lesz
E kátyus út. Az élet csalatottja
Jó, hogyha megtér a gyerek-mesékhez!

Az angyal csönget - halljátok: felébredt -

Menjünk, hogy rám is áldását ragyogja:
A bűvös fához én is oda lépek.

-64-

ŐSZI LÁTOGATÁS CSIPKERÓZSA ERDEJÉBEN.

Szilvák, meg almák, mohos, régi kertben,
Most is úgy érnek, mint húsz éve, régen.
Kaszált fű szaga száll a régi réten,
Mint amikor még könnyebb volt a kedvem.

Anyám is itt van, multam gondos óre,
- Most is nekem süt, főz a kályha mellett -
Habár *azóta* gondtól öregebb lett:
Nekem csak *úgy* él, s mutat mult időmre.

Itt-ott hunyorgó szögletek homályán
Egy-egy vén kandur - mint mesékben olykor -
Egy-egy bűm titkán meghittkedve mormol:
Titkon, mely itt várt, rég-gazdátlan-árván.

Már tudom én: itt volt a mese-erdő,
Melyet, bent élve, másfelé kerestem.
Oh hol hever még oly hűsen a testem?
Hol ölel álom, oly lágy ölbe rejtő?

-65-

Hejh, öreg kertem, hol a régi lelked?
Csak pókfonalak fénylenek a fákon.
Fujnám, de - jaj, én gyilkos napi jármom! -
A riasztó hang a kürtömbe dermedt.

Tán él a kert még; lánya, mese kútja
Még nem is unt meg ébresztőre várni.
Csak nem én vagyok már az a királyfi,
Aki a varázst fölzengetni tudja.

S szívem, melyet már új öröme tártam,
Elfűl a szálló, szürkületi ködben.
Látom: hiába volt, hogy haza jöttem.
Az ily kivert a multban is hazátlan!

-66-

MINDIG EGYÜTT!

Volnék a hang, mely őszi ködben
Váratlanul lelkedbe döbben.

Az égő szem, mely a homályból,
Fenyegetőn feléd világol.

A szorongás, mely éjfelente
Álmaidban tört ver szivedbe.

Volnék a vágyad, buja, bomlott,
Mely pillantást se hagy nyugodnod.

A végzet volnék, mely a bűnbe
S azon is át a sirig úzne.

S lennék föld röge, habnál lágyabb,
S ölemen lenne örök ágyad.

-67-

ZENE.

Oh, húrok zengő kelleme,
Szent hangok árja, drága dal!
A lelkem beléd vágyva hal,
Hogy titkos erőd töltsse be.

Az élet súlyos és kemény,
Ugy is gyötörne, mint bilincs,
Ha a zene lágy sodra nincs,
Frissé fürödnünk hús ölén.

Dal, a hatalmas egyetem
Legszentebb titka, lelke vagy!
Jöttem, hogy pár dús percet adj.
S ez minden is. Nincs egyebem!

Nem is több, amit én kapok,
Mint mikor vizparton gyerek
Kezével játszva mereget,
Meg visszaejt pár csepp habot.

-68-

Azért a többi hab siet...
S akkor is folyton folydogál,
Nap fényén, árnyékban, ha már
A gyermek rég sir foglya lett - - -

-69-

NAGY FELKÉSZÜLŐDÉS.

Dühöm feni a kardot:
No most ütött az órád!
Oly sok csalárdság, szinkedés
Után egy élet is kevés;
Menteni meg se próbáld!

S már villan is a jó kard,
Gyilkos csapásra vontan -
De te mosollyal hirtelen
Mellém lopózol, s szememen
Egy kendő már is ott van.

Pár sima szócska, s érzem,
Ujabb tétova lep meg.
Hallom egy hulló kard zaját -
Nézd! Kifent lapjain saját
Vércseppjeim remegnek.

-70-

-71-

AZ ÓCZEÁN FELÉ.

-72-

-73-

NOÉMI ÉS AZ ŐSZ.

Ősz kezd a kertekben zenélni -
Vajjon figyel-e rá Noémi?

A csüggeteg fák közt merengve
Néz-e fel a vad fellegekre?

Látván, a fecskék, mint vonulnak,
Átgondolja-e még a multat?

Este felé a gyér berekben
Vár-e, míg fázva összerezzen?

Mit érez, hallva, hogy a dúlt lomb
Itt is, ott is zörögve hullong?

-74-

SZIKLAVÁR.

Sok meddő harc során,
Álmaim alkonyán,
Meredek úton önmagamhoz értem.
E magam: sziklavár,
Mely komor daccal áll
Csatatér fölött, felhős szürkességben.

Itt kapu, fal kemény,
S nincs áttató remény,
Meglépetéstől nem kell ijedeznem.
Más meg se közelít -
Csak villámok szelik
Fénylőn az eget olykor közelemben.

S csak néhanap, mikor
Izzóbb az estbíbor,
Lépek ki, vértben, magányom fokára.

S szemem a sik teret,
Mely annyi cselet vetett,
S rémséggel tört rám: békélten bejárja.

-75-

OH GYERMEKEK...

Akit minden más céltól tilt az élet
- Oh gyermekek, megváltás hirdetői -:
Már ezután csak átalatok élhet!

Különös vágy von közétek szegődni.
S ott is maradni, játszva veletek.
Mig más paranccsal majd az anyaföld hi.

Ugy csendül felém tiszta lelketek,
Mint angyalének felhők kórusából
Hívó felé, ki hinni feledett.

Hozzátok lelkem menekülve pártol,
Eldobva minden áltató reményt.
Körötök megvéd vágytól, lelki vádtól.

Körötök multam, szentelt berkeként
Ragyog föl nekem, ifjontin, csodásan.
Oh, szemem alig szokja már e fényt!

-76-

De csak kerengjünk boldog ámulásban,
S az esték halkán zsongjanak mesét.
Az élet színét többé meg se lássam.

Igy gyermekszemmel nézvén egyre szét,
Már nem remegek, mint harc közbe régen,
Hogy árulóm lesz jóság, gyengeség.

Veletek békén, Isten tenyerében
Pihenek; széjjel álmod sem kalandoz.
Tudván: köztetek révem, menedékem...

S tán átalatok jutok önmagamhoz.

-77-

ÖREG PÁR A TARLÓN.

Körül a fázva reszkető mezőben
Tarolva járt az őszi hervadás,
Mely meg-megtérve mindig újra más,
De lomb, dal egyként hull ölébe: rőtten.

Már engem is, ki dalokon tűnődtem,
Levert valami bénító varázs.
S im lopva - mint bú, hogyha ráncot ás -
Egy furcsa pár jött s bandukolt előttem.

Kis félszeg agg, s hű hajlott hátú társa.
Beszélve jöttek és a hervadásba
Oly jól találtak, odalökve ketten.

Ugy látszott: napjuk már-már most lehull.
S ők mentek egyre, mentek önfeledten.
Mentek merengve, halk-gyanutlanul - -

-78-

BÁTORITÁS.

Szivemet bölcs igékkal
Bátoritom: „Ne félj!
Nem is oly nagy dolog, hogy
Nap után jó az éj.

Hisz sorsodban alig jut
A napfénynek szerep -
Nagy változás nem ér majd,
Ha éjek éje lep.

Csak szépen besötétül,
Aztán se szín, se hang -
S te békés csecsemőként
Elszenderegsz alant.

Hidd el, mondom, nem oly nagy
Dolog az a halál.“
Igy szólok, s szívem egyre
Csak szűkül, kalapál.

-79-

NYÁJAS ŐSZ UDVARHELYEN.

A viz átlátszó zöld üveg,
Az ég mélykék bura -
Kereken sárguló hegyek
Hamvas koszoruja.

Bizony ez a nyár vége, vagy
- Ha tetszik -: őszelő!
Mikor már éjjelente fagy,
S az aszott fű kifő.

De azért nincs, mi búra vall.
Maga az a levél,
Melyet mindjárt leejt a galy,
Még napot élvez, él.

Azért, hogy neki mulni kell,
Itt jajjal nem zajong -
Ha kell, derülten mulik el:
Fűszál, bogárka, lomb.

-80-

Nekik oly érthető, s igaz
A tél is, mint a nyár.
Ha nyár tüzel, ha tél havaz,
Az élet meg nem áll.

De bár lombruhát, hócsuhát
A Budvár váltva ölt:
Mássa nem vedlik soha át -
Csak ugyanaz a föld!

Multak, s mulók helyébe még
Jönnek majd új nyarak.
De minden - bármi semmiség -
Ha volt: meg is marad.

A világból mi sem vesz el,
Csak formát, szint cserél.
Igy lesz a távolból közel,
S a pirosból fehér.

A harang is, mely domb alól
Most rezdül, bűgva zeng,
Pár szivben, melybe most beszél,
Ott zeng örökre bent.

-81-

Megcsendülő zenékbe szín:
E rim is így vegyül - -
S világok végtelenjein
Kereng időtlenül!

-82-

EGYÜTT HAMUPIPŐKE LÁNYOMMAL.

Mellőzött lánya visszas életemnek,
Dal, dalom, akit oly nagyon szeretlek:
Hozzám te is ne légy már idegen,
Azért, hogy sokszor úgy magadra hagylak.
Jer, engem is most alkony, puha pamlag
Pihentet, hamar táncolj hát nekem.

S ne haragudjál rossz apádra, kérlek,
De szivtelen, rút mostohád, az élet,
Ugy hajszol egyre, kint, vért követel.
Veled időzni bárhogya is szeretnék:
Kaján kezével tőled mindig eltép,
S napjaim gondban fecsérlődnek el.

Sorsom csak adna több ily ritka percet,
Dalok sorában te lennél a legszebb,
Rád akgatnék diszt, ékszert gazdagon.

Nem szégyenkeznél, mint Hamupipőke,
De ünnepelt nők királynői gögje
Ülhetne fönnen finom ajkadon.

-83-

Ugy küldenélek ki a nagy világba:
Rám akár ne is néznél vissza, drága,
Élveznéd te szépséged sikerét.
Magam iránt nem lenne csöpp kevélység
Bennem, csak olykor megtérten mesélnéd,
Hogy özönlött a hódolat feléd.

Akkor! De halld meghittségünk nyugalmát
Már túlról ismét zörejek zavarják.
Gyujtják a lámpát; eloson a báj...
Ám tudd meg, ha úgy lennék is a sirnak
Rabja, hogy addig már sohase hívhat:
A szívem érted ott is fájva fáj - -

-84-

NYÁRKERESÉS ÓSZI KÖDBEN.

- Vándor, ki vagy, ki búddal erre jársz?
E kérdés kondult, ködből, reszketőn,
Fülemben nemrég otthon, a mezőn,
Hogy ott bolyongtam, s vetkezett a hárs.

- Hogy ki vagyok, s mit akarok, feleltem,
Nem is tudom, - csalt a falusi nyár.
De megkérhettem: köd tolong a kertben,
Tarlókról felém füst és pernye száll.
A nyári bálnak vége, vége, látom.
A földön csak lim-lomja hedereg.
A hang nagy-messze zeng el a határon,
A berket dér s szél gyéritette meg.
Falum felett is, amíg jöttem: álmok
Rég ittfelejtett fénypalástja lebbent,
De itthon már csak üszkös romja rettent
Álmaimnak, - faláról köny szivárog.

- S nem láttad-e, harsant a felelet,
Ki őszre jössz, hogy a mig elbolyongtál,
Hogy hervadt össze nemcsak egy, de sok nyár
S egész falud, hogy megöregedett?!
Találkoztál bús, fáradt férfiakkal -
S meg nem ismerted cimboráidat.
S jött sok anyóka, szikkadt, mint a tar-galy,
A hátuk görbedt, gond és kor miatt.
Ezek nevettek nemrég, mint menyecskék -
S te mégis itt most nyaradat keresnéd?
Te balga, értsd meg, órad már ütött.
Hogy megalázkodj - -

-85-

És a köd mögött
Ekkor valóban óra vert, s bolondul
Amennyi évem: épp harminchatot
(Háromszor tizenkettőt) kongatott.
S egyszerre láttam, minden halni indul,
Szél jött s a fákról minden diszt levert;
Megtépve, dultan nyöszörgött a kert.
Kuvik kiáltott, varjuraj koválygott
A mező felett: jaj töltötte be
A levegőt s a gödrök és az árkok
Vizéből vér vált, büzőlgő epe.
Vesztett ebként a bitangul hagyott mult
Sarkamba támadt, üztem: - annyi volt!
A temetőben minden sir kifordult.
S rám levigyorgott valamennyi holt. - -

-86-

AZ ÓCZEÁN FELÉ.

Már lassultan folyasz partjaid között,
Lelkem, te nemrég rohanó patak!
Szeszélyes felhők lengő, bomlatag
Gomolyait nyugodtan tükrözöd.

Ma már mögötted szirtek, szakadék,

Melyek közt sodrod utat zugva tört.
Simán suhansz; előtted sik a völgy,
S az ég fölötted mély, mint soha még.

Már nem patak, de hömpölygő folyam,
Mély, s széles ár vagy, melyet egyhamar
Belehullt galy, bogár fel nem zavar.
Tenger felé csak lejtész komolyan.

Mert nem magad vagy többé már a cél!
Az örök tenger végtelenje hi:
Hullámaival egyberengeni,
S felzengeni, ha rajtuk szél zenél.

Pár hét-e még, vagy néhány perc talán?
(Olykor hallod, hogy harsog és dalol.)
Csak lassan, - ugunsincs messze már, a hol,
- Egy fordulón túl, - vár az óceán - -

-87-

-88-

ELMARADT LOVAS ESZMÉLKEDÉSE.

Molter Károlynak.

No, vén lovas, már jó lesz nekivágnod!
Nézd, halványulgat a nap sugara.
S fejed fölött csak egy-egy varju károg,
Arcodba szél csap, hideg zuzmara.

Addig léptettél, kényes úr-magadban,
Előre hagyván a serényeket,
Hogy magad bolygasz, im, az alkonyatban.
Már minden számár megelőzhetett.

Most aztán késő lépve mendegélni - -
Hát rajta, kantárt megeresztve, nyomban!
Figyelnek, lásd, a térség jegenyéi.

S ha célt nem érsz? ha hamarabb ledobban
Lovad? ne bándd; a hajsza is megéri:
Végsőt rohansz egy gyönyörű galoppban!

-89-

A SZENT FA ÁRNYÉKÁBAN.

E karácsonynak, e szent mának -
Árnyában pihenek a fának.

Egy távoli harang zenéje
Visszaringat egy régi éjbe.

Falumban is egy régi gyermek
Egy ily estén szótt annyi tervet.

Mig a kis templom tornya kongott,
Majd fölvetettek ott a gondok.

Nem áhitoztam többre, másra:
Én legyek e kor Messiása.

Hisz falum is oly pici; pásztor,
Barom, s ól is van, mint akárhol.

Még falum neve is kisértett,
Hogy szép és bús jövőt reméljek.

De hajh, ritkák a Messiások!
Valami bennem is hibás volt...

Betfalván ugyan szülehettem,
De nem születtem Betlehemben.

Babér meg túske nem sajátom,
De van helyette kis családom.

Igy én is, mint megannyi polgár,
Elélek, mig erőm kiszolgál.

Azután-aztán, túl a rácson,

-90-

Már mindegy bármi sors, karácsony.

Jó is, hogy ott e szent zugás csak
Egyként szól Messiásnak, s másnak! -

-91-

AUTÓN.

Berde Máriának.

Megtorpan, eláll, újból tova törtet - -
Motorja morajjal tölti a völgyet,
Ámulni riaszt sok törpe falut - -
... De közben a bibor nap kialudt!
Csak sárga derengés, fájó szürkeség
Maradt utána, s foly az ürbe szét.
Mint hogyha halálszin haldoklót belep.

„Jaj - bűg a motor - közelebb, közelebb!
Ez este talán a vég, a halálos
Beteg föld estje, - s még hol a város? -
Ha elér a nagy éj, az összeroppanás,
Ne érjen itt - egyedül - tova hát - rohanás“ - -

„Vagy tán (a motor döngő szava zúg):
Lehet valahol egy távoli zúg,
Hol még az öröm lappangva lakik.
Hamar kalauznak hát valakit.
Ki fölkatatni vezet szaporán!
De ki az, ki legyen? - Tagore talán? -
Ő lenne a csónak, az ujkori szent,
Ki fulladozókat, partra kiment?
De nem; ő az egészé mégse lehet,
Hiszen ég és föld: napnyugat, napkelet!
S halálos álmat elűzhet-e mákony?

-92-

S mig egyre sűrűbb a homály a világon,
S csak árnyjáték: falu, eb, temető,
Mig elsuhan - csak a gép hitető
Beszédét hallom, a hogy riogat:
... Hát mért ne rivallnál kürt szavaként magad?

A lelked Nilus, ahogy Assuánnál
Torlódik, már a mezőkre kivág.
(Tikkadt Egyiptom most a világ!)
Zsilipet fel hát! - Tovább mire várnál?
Itass meg szomjat, bomlassz uj csirát!
Te légy a merész hang, mely lelket is átjár!
Kiáltsd ki, a bús, te, a vaksi homályba:
Mindenki hibás, a ki buba merül,
Sötétet áraszt élte körül.
Mig minden szív, ha örül, pici lámpa,
Melytől a nagy éj egy része derül.“
Mint, ime, a város lángjaitól
Az út, - (hol a gép most így duruzsol) -:
„Oh emberek, jó emberek, ti árvák,
Vak sors miatt oly sokat szenvedők,
Beh hoznék nektek bűvös, puha párnát,
Álomba nyugtatót, feledtetőt.
Hát jertek mind, ti sirva ballagók -
Építeni a téren egy dobogót,
Keresni a szót, magasság, mélység
Uj összecsendülését.
Im én is adok, legyen tietek
A kincs, mit lelkem rejtegetett.
Kövessetek, jertek!“ - de most a motor
Egy kapu előtt végsőt zakatol.
Kilépve, megingok az aszfalton alant.
Magam vagyok, elnémult *az a hang*.
A kávéház ködös ablakain
Pár unt arc néz ki, megbámul, köszönget,
S a hall tükrében elém, nőve, tünnek:
Bús, vén szemeim, nyűtt arcom, vállaim - -

-93-

ESTE, A GYŐZELEM UTÁN.

-94-

Ha majd egyszer, (talán nem is sokára)
A legutolsó bástya is ledől,
S én ugy tudok az elzajlott tusákra
Gondolni, már a falakon belől:

Jó lovam hátán kardomat keresztbe
Fogom, száz sebből vérző, vén lovag,
És felnyögök, bő könnyekkel fürösztve
Pilláimat, de kinom nem lohad.

A szálló estben jajjal így kesergek:
- Jaj, éveim, mily álnokság tiport
Igy vérbe?... Hát ez volt a cél, mi kellett?

Ily verten üljek diadalmi tort? -
- De szél diderget, s lomha téli felleg
Mögül hidegen néz a téli hold!

TARTALOM.

-95-

Rejtett kincs tudója	3
<u>TAVASZI ÁRADÁSKOR.</u>	
Szánkázás	7
Tavaszi áradáskor	9
Szelid kivánság	11
Halott költők	12
A hadnagy	13
Tükörbenézés alkonyodáskor	15
Ólmos, szűk térben	17
Alkonyat falun	17
Noémi Senki szigetén	18
A halász és a szellem	20
Dac	21
Bucsuzás	22
Idegen falusi fogadóban	24
<u>AZ ALKONY FELELETE.</u>	
Kisvárosi sáros utczákon	29
Óreg faun	30
Ily dolgok közt folyik el életünk	32
A vénülő Salamon király szerelmes énekeiből	33
Őszi siralom	34
Bocsánat nélkül	36
Az alkony felelete	37
Mint régi szobrász	39
Virágzó fák alatt	40
Künn	42
Tenger, te nagy	44
Éjjeli havazásban	45
<u>TÜNŐ SZÉPSÉGEK KERGETŐJE.</u>	
Viharfelhők alatt	49
Erdélyi árnyék, erdélyi bánat	51
Virrasztás	51
Grieg-melódiákhoz	52
Uj tavasz nyiladozásán	54
Mozi-reklám	55
A parton	57
A lisztes bohóc énekel	59
Éjszaki fény, sarkvidék	60
Tűnő szépségek kergetője	61
Angyal-várás	63
Őszi látogatás Csipkerózsa erdejében	64
Mindig együtt	66
Zene	67
Nagy felkészülődés	69
<u>AZ ÓCZEÁN FELÉ.</u>	
Noémi és az ősz	73
Sziklavár	74
Oh gyermekek	75
Óreg pár a tarlón	77
Bátorítás	78

-96-

Nyájas ős Udvarhelyen
Együtt Hamupipőke lányommal
Nyárkeresés őszi ködben
Az Óceán felé
Elmaradt lovas eszmélkedése
A szent fa árnyékában
Autón
Este a győzelem után

[79](#)
[82](#)
[84](#)
[86](#)
[88](#)
[89](#)
[91](#)
[94](#)

Transcriber's Note:

Alternative spellings have been retained as they appear in the original.

List of corrected typographical errors:

- Page [18](#), "talizmám gyanánt" changed to "talizmán gyanánt"
- Page [19](#), "Ha talán egy hullám" changed to "Ha tán egy hullám"
- Page [26](#), "ajzott sziv?? érzem" changed to "ajzott szívvvel érzem"
- Page [29](#), "Zord örökül mind" changed to "Zord örökül mind"
- Page [35](#), "rád? régi tűzhely" changed to "rád egy régi tűzhely"
- Page [44](#), "Vagy e vágya is" changed to "Vagy e vágyad is"
- Page [51](#), "Oh' jobb is lenne" changed to "Oh, jobb is lenne"
- Page [56](#), "S ha már letörünk" changed to "S ha már letörtünk"
- Page [73](#), "A csüggetek fák" changed to "A csüggeteg fák"
- Page [74](#), "Lépek ki, vérben" changed to "Lépek ki, vértben"
- Page [88](#), "ESZMÉLKEBÉSE" changed to "ESZMÉLKEDÉSE"

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ERDÉLY HEGYEI KÖZT ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this

agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be

interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.